

УДК 378+377.8.091.3

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ГУВЕРНЕРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Кобилянська Л.І., к. пед. н.,
доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті проаналізовано теоретичні підходи та практичну реалізацію педагогічних технологій у підготовці гувернерів у вищих навчальних закладах України. Основна увага зосереджена на поєднанні традиційних та інноваційних педагогічних технологій, зокрема інтерактивних, інформаційних. Представлено досвід підготовки гувернерів у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечать підготовку майбутніх гувернерів до професійної діяльності.

Ключові слова: гувернер, вищий навчальний заклад, педагогічна технологія, активні методи навчання, інформаційні технології, педагогічні умови.

В статье проанализированы теоретические подходы и практическая реализация педагогических технологий в подготовке гувернеров в высших учебных заведениях Украины. Основное внимание сосредоточено на интеграции традиционных и инновационных педагогических технологий, в т. ч. интерактивных, информационных. Представлен опыт подготовки гувернеров в Черновицком национальном университете имени Юрия Федьковича. Обоснованы педагогические условия, обеспечивающие подготовку будущих гувернеров к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: гувернер, высшее учебное заведение, педагогическая технология, активные методы обучения, информационные технологии, педагогические условия.

Kobylianska L.I. PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES OF TRAINING TUTORS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

The article analyzes the theoretical approaches and practical implementation of pedagogical technologies in the training of tutors in higher educational institutions of Ukraine. The main focus is on the combination of traditional and innovative pedagogical technologies particularly interactive and information. Experience in training tutors in Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University is presented in this article. Pedagogical conditions that will provide the qualitative preparation of future tutors for professional activities are grounded.

Key words: tutor, higher education institution, pedagogical technology, active learning methods, information technology, pedagogical conditions.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку системи вищої освіти в Україні характеризується активним пошуком важливих впливів на покращення якості фахової підготовки. Пріоритетом стає формування у майбутнього спеціаліста світоглядних позицій, переконань, творчих здібностей, професійної гнучкості. А орієнтація вищої освіти на становлення професійно-творчої особистості фахівця інноваційного типу, здатного реалізувати освітні стандарти, впроваджувати нові технології, у свою чергу, вимагає ефективної організації цілісної професійної підготовки, оновлення її змісту, добору доцільних засобів, методів та форм. Важливим є створення умов, що забезпечуватимуть майбутнім фахівцям досягнення компетентності у професійній діяльності, відповідного культурного рівня, розвитку потреби до творчості. Вони мають стати «життєвим простором», в якому відбуватиметься професійне та особистісне становлення майбутнього спеціаліста. Зміна акцентів сучасної освітньої системи

(посилення практичного спрямування змісту навчальних курсів; пошук форм, методів організації навчання, націлених на інтелектуальний розвиток особистості шляхом зменшення частки репродуктивної діяльності) спонукають до осмислення і впровадження нової парадигми освіти, зокрема, щодо педагогічних технологій навчання. Цього вимагає постіндустріальне суспільство XXI ст., зацікавлене у тому, щоб його громадяни були здатні самостійно, активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до змінних умов життя.

У сфері освіти на сучасному етапі спостерігається тенденція до внутрішньо-професійної диференціації як закономірного процесу розподілу праці, який проявляється не тільки і не стільки у його «дробленні», скільки у розвитку більш досконалих й ефективних відокремлених видів діяльності в межах педагогічної професії. Як відгук на суспільні потреби, запити громадян активно поширюються альтернативні форми здобуття освіти, відроджуються прогресивні

педагогічні системи минулого, з'являються нові професії, а вже відомі отримують актуальні риси й характеристики. Йдеться, зокрема, про гувернерство – цілісну педагогічну систему, галузь педагогіки, що вивчає особливості індивідуалізованого формування в домашніх умовах освіченої, гармонійно розвиненої, комунікабельної особистості з активною життєвою позицією. Гувернер – педагог, який скеровує розвиток дитини, процеси навчання й виховання у всій їх багатогранності, а це означає, що гувернери потребують належної підготовки як особливий тип освітянських працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на комплексний характер означеної проблеми, до її аналізу варто залучити кілька груп наукових джерел. По-перше, дослідження, присвячені теорії і практиці вищої професійної освіти (А. Алексюк, О. Дубасенюк, Н. Кузьміна, В. Лозова, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Л. Хомич, І.Якиманська та ін.). По-друге, наукові розвідки, в яких осмислено сутність й дидактичні можливості традиційних та інноваційних педагогічних технологій (В. Беспалько, Н. Бордовська, С. Вітвицька, Н. Наволока, А. Панфілова, О. Падалка, О. Пехота, Г. Селевко, В. Трайнев, Д. Чернилевський та ін.). По-третє, наукові розробки стосовно професійної підготовки гувернерів у ВНЗ України (І. Акінішева, В. Бардінова, Г. Беленька, Н. Максимовська, М. Машовець, Н. Савельєва, Є. Сарапулова, Д. Федоренко, С. Хлебик, О. Шароватова та ін.).

Вище перераховані наукові праці становлять концептуальне підґрунтя проблеми використання педагогічних технологій у підготовці фахівців у ВНЗ, а також окреслюють окремі аспекти теоретичної та практичної підготовки гувернерів у системі вищої освіти в Україні. Однак аналіз теоретичних засад, їх практичної реалізації та умов, що забезпечують використання педагогічних технологій у підготовці гувернерів у ВНЗ, ще не став предметом окремого розгляду.

Постановка завдання. З огляду на вищезазначене, можна сформулювати завдання роботи, яке полягає в аналізі теоретично-практичних аспектів та умов використання традиційних й інноваційних педагогічних технологій підготовки гувернерів у ВНЗ України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все, зазначимо, що соціальне призначення сучасного гувернера, його затребуваність не обмежується лише наданням індивідуальних послуг окремії (досить заможній) родині; гувернери можуть працювати у державних та приват-

них дошкільних установах (міні-дитсадках, групах короткочасного перебування дітей, «дитсадках у багатоповерхівках»); співпрацювати у загальноосвітніх школах як асистенти учителів, що надають індивідуальну освітню допомогу дітям із соматичними хворобами, наприклад, в умовах інклюзивних класів, проблемами у вихованні й поведінці або обдарованим школярам, як батьки-вихователі у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу; у спеціальних навчально-виховних установах, де зростають діти з особливими потребами; працювати волонтерами у громадських організаціях, які надають відповідні послуги та підтримку родинам, де виховуються діти з функціональними обмеженнями тощо. Аналіз видів діяльності, функцій, особистісно-професійних якостей сучасного гувернера міститься в авторському посібнику [3, с. 8–75].

Підготовка гувернерів у ВНЗ здійснюється в Україні як спеціалізація педагогічних напрямів підготовки фахівців («Початкова освіта», «Дошкільна освіта», «Музична освіта та виховання», «Соціальна педагогіка»). У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (далі – ЧНУ ім. Ю. Федьковича) підготовка гувернерів, як спеціалізація майбутніх соціальних педагогів, розпочата 2007/2008 н. р. Накопичений досвід, що має теоретичне обґрунтування, дає змогу проаналізувати педагогічні технології підготовки гувернерів, визначити умови їх реалізації.

Що стосується тлумачення поняття «педагогічна технологія», за усієї різноманітності підходів учених (В. Беспалько, С. Вітвицька, М. Кларін, П. Москаленко, Г. Селевко, В. Сластьонін, Д. Чернилевський, Н. Щуркова та ін.), базовими принципами її визначення є концептуальність, системність, керованість, відтворюваність. Це феномен, який характеризується як послідовний (системно представлений) ряд вказівок, діяльностей і операцій моделювання, реалізації діагностики ефективності, корекції процесу навчання або виховання (П. Москаленко); проект певної педагогічної системи, що реалізується на практиці, змістова техніка реалізації навчально-виховного процесу (В. Беспалько); системна сукупність та порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методичних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей (М. Кларін); система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, побудована на науковій основі, запрограмована у часі й у просторі, здатна досягти передбачених результатів (Г. Селевко); закономірна педагогічна діяльність, яка реалізує науково об-

ґрунтований проект дидактичного процесу і володіє більш високим ступенем ефективності, надійності, гарантованого результату, ніж за використання традиційних методик навчання (В. Сластьонін). Нам близька позиція Д. Чернилевського, який вважає, що педагогічна технологія – це комплексна, інтегративна система, яка включає впорядковану множинність операцій і дій, що забезпечують педагогічне цілепокладання; змістові, інформаційно-предметні і процесуальні аспекти, спрямовані на засвоєння систематизованих знань, набуття професійних умінь й формування особистісних якостей студентів, детермінованих цілями навчання [8, с. 53].

Педагогічна технологія об'єднує нові концепції процесу навчання, проблему взаємовпливу традиційних й інноваційних форм, засобів та методів навчання, використання системного підходу до організації навчання з метою його оптимізації. Вона акумулює загальні ознаки та закономірності навчально-виховного процесу, а її основу складає чітко визначена кінцева мета, визначення якої дає змогу розробити об'єктивні методи контролю за її досягненням, звести до мінімуму «педагогічні ризики» тощо.

Конструювання змісту підготовки майбутніх гувернерів у ВНЗ передбачає взаємодоповнююче поєднання нормативно-обов'язкового й особистісно-вибіркового компонентів, що утворюють блоки навчальних дисциплін (інваріантний та варіативний), предметні цикли, навчальні дисципліни за вибором, які відображають професійно-діяльнісний, особистісно-орієнтований та індивідуально-творчий підходи. Така фахова підготовка максимально сприятиме формуванню професіоналізму майбутнього фахівця, його готовності до виконання професійних обов'язків, стимулюватиме особистісне зростання. Її запорукою є ефективна побудова навчального процесу, що забезпечить поступову трансформацію пізнавальної діяльності у професійно спрямовану.

Педагогічний інструментарій (методи, прийоми, засоби навчальної взаємодії, організаційні форми навчання), розроблення фундаментальних дисциплін, «спроєктованих» на майбутню професійну діяльність, конструювання таких способів діяльності студентів, які б імітували майбутню професійну діяльність студентів, сприяли розвитку інтелектуальних якостей студентів (умінь аналізувати, інтерпретувати, систематизувати, узагальнювати), забезпечить їх професійну підготовку, засвоєння наукових знань. У таких умовах від студента ви-

магається визначення власної навчальної мети, усвідомлення особистісної освітньої траєкторії, створення особистого освітнього продукту, який відображає практичний досвід щодо засвоєння ним засобів діяльності, а також його власну творчість як майбутнього спеціаліста.

Підготовка майбутніх гувернерів у виші має бути зорієнтована на оволодіння ними комплексом професійно-зорієнтованих дисциплін, що моделюватимуть предметний та соціальний зміст майбутньої професійної діяльності, будуть здатні забезпечити формування необхідних професійних і особистісних якостей. У ЧНУ ім. Ю. Федьковича до таких дисциплін належать навчальні курси: «Теорія та історія гувернерства», «Технології роботи соціального гувернера», «Методика індивідуального навчання», «Педагогіка сімейного виховання», «Самообслуговування та соціально-побутове орієнтування інвалідів», «Домоведення» та ін., більшість з яких розроблені автором (Л.К.) [3, с. 137–236]. На прикладі цих предметів презентуємо можливості використання традиційних та інноваційних педагогічних технологій.

Освітній процес у ВНЗ спрямований на засвоєння студентами заданого обсягу навчального матеріалу, формування умінь і навичок, тобто важливим моментом організації взаємодії учасників навчального процесу є механізм трансляції наукових знань. Традиційні технології навчання передбачають використання, перш за все, лекційної форми, характерною особливістю якої є діяльнісна основа, що виражає бінарну природу навчання і передбачає так зване дидактичне спілкування [8, с. 136–137]. Різновиди лекцій численні: вступна (первинне ознайомлення з основними науково-теоретичними положеннями), мотиваційна (формування мотивації вивчення певного предмета (теми), підготовча (підготовка студентів до більш складної навчально-пізнавальної діяльності, закладення основ для інноваційних методів та форм роботи), інтегруюча (представлення науки в системі й розвитку як логічної цілісності), настановча (орієнтація студентів на відповідні джерела інформації, вказівки до самостійної роботи, практичні рекомендації, виокремлення найбільш складних частин навчального матеріалу) [8, с. 136]. Однак і вони, а особливо нетрадиційні форми лекцій, містять значний потенціал для використання різноманітних педагогічних технологій. До нетрадиційних лекцій належать: проблемна лекція (моделює протиріччя реального життя шляхом їх вираження у теоретичних концепціях), лекція-візуалізація (опануван-

ня інформацією відбувається шляхом її перекодування за допомогою різноманітних знакових систем, у вигляді графіків, малюнків, схем тощо), «лекція удвох» (взаємодія і співпраця двох лекторів на основі проблемної подачі навчального матеріалу), лекція-прес-конференція (зміст оформлено у запитальній формі за запитом студентів із залученням кількох викладачів), лекція-консультація (акцентується на складних, проблемних аспектах навчального матеріалу); «лекція-провокація» (лекція із запланованими помилками, використанням методу «живої ситуації», що формує вміння оперативно аналізувати, орієнтуватись у запропонованому матеріалі й оцінювати його), лекція-діалог (зміст навчального матеріалу подається через серію запитань, на які студенти мають відповідати безпосередньо під час викладу матеріалу), лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку, лекція із використанням дидактичних методів (метод «мозкової атаки», метод конкретних ситуацій і т. ін., коли студенти самі формулюють проблему і самостійно намагаються її вирішити) [8, с. 139–140].

Нетрадиційні форми лекцій дають змогу застосувати технологію проблемного навчання – систему специфічних прийомів та методів, які сприяють самостійному здобуттю студентами знань, опануванню вмінням самостійно застосовувати їх для вирішення нових пізнавальних чи практичних завдань. Сутність проблемного викладання навчальної інформації полягає у тому, що, створивши проблемну ситуацію, викладач не просто повідомляє кінцеві висновки, а демонструє «ембріологію істини» (О. Герцен), тобто відтворює шлях до відкриття, розкриває внутрішні протиріччя, демонструє способи наукового пошуку. До основних методів проблемного навчання належать проблемний виклад, частково-пошуковий (евристичний) та дослідницький методи [6, с. 74].

У проблемній лекції процес навчально-пізнавальної діяльності студентів наближається до пошукової, дослідницької діяльності. Її логіка принципово відмінна від традиційно інформаційної, адже нові знання виступають як «невідоме», в активне відкриття якого включаються студенти. Базовими у проблемній лекції є система пізнавальних завдань, що відображають основний зміст теми, і спілкування діалогічного типу, предметом якого є пропонування лектором навчального матеріалу. С. Вітвицька вважає, що на проблемній лекції включення студентів в активну діяльність здійснюється за допомогою створення проблемних ситуацій, прийомами органі-

зації яких є пряма постановка проблеми (гострих нерозв'язаних питань, цитування протилежних поглядів різних авторів на одне й те саме запитання, звернення до життєвих явищ, які потрібно пояснити, дійти висновків, постановка студентів у позицію експертів, опонентів, рецензентів [1, с. 140–141]. Пропонуємо тематику проблемних лекцій із професійно-орієнтованих дисциплін підготовки гувернерів у ЧНУ ім. Ю. Федьковича: «Суспільне та індивідуальне виховання і навчання: антагонізм чи органічна єдність?» (навчальна дисципліна «Теорія та історія гувернерства»); «Морально-етичне виховання та формування культури поведінки дошкільника і молодшого школяра у діяльності гувернера» (предмет «Технології роботи соціального гувернера»); «Індивідуальне навчання ХХ ст.: особливості методики» (дисципліна «Методика індивідуального навчання»); «Розвиток соціальних навиків дитини як одне із провідних завдань соціального гувернера» (навчальний предмет «Домоведення») тощо.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів на інших традиційних формах навчання у ВНЗ (семінарських чи практичних заняттях) використовуються проблемні завдання та проблемні ситуації, наприклад: «Гувернантка працює у заможній родині, виховує дівчинку 5 років. Одного разу мати оголошує, що бажає дати дитині музичну освіту, а батько наступного дня купує фортепіано. Гувернантка з дівчинкою проходить прослуховування в музичній школі, на якому їй повідомляють, що у дитини немає музичних здібностей, відсутній музичний слух і їй буде надзвичайно складно опанувати гру на будь-якому музичному інструменті. Гувернантка повідомляє про це родині, але батьки нічого не хочуть чути і вимагають розпочинати навчання гри на фортепіано. Якими мають бути дії гувернантки?» (навчальна дисципліна «Методика індивідуального навчання»).

Алгоритм вирішення проблемних ситуацій, які використовуються на семінарських (практичних) заняттях, базується на двох концептуальних засадах: чому склалась ця ситуація, у чому її зміст, складнощі, загрози, потенціал для вирішення (етап аналізу ситуації); як діяти гувернерові задля вирішення (пом'якшення) ситуації (розроблення схеми дій, обдумування й обговорення можливих форм та методів впливу на конкретні обставини). Наприклад, сформульована така проблемна ситуація: «Гувернер працює з дитиною переддошкільного віку: навчає основам грамоти (читанню, письму), арифметиці і т. ін. Мати, що має педагогічну освіту (учитель початкових класів),

однак не працює за фахом, регулярно втручається у заняття гувернера з дитиною: дає вказівки, підкреслює вірогідні промахи, тим самим підриваючи авторитет гувернера. Дитина стає неслухняною, капризує, іноді ігнорує поради гувернера. Якими мають бути дії гувернера у цій ситуації?» (предмет «Методика індивідуального навчання»).

Інтерактивні технології навчання відіграють у підготовці майбутніх гувернерів сутнісну роль, адже під час їх застосування студент змушений активно здобувати, переробляти й реалізовувати навчальну інформацію, подану в такій формі, яка забезпечує об'єктивні й значно вищі, порівняно з традиційними способами, результати навчання. Установка на активізацію діяльності суб'єкта у навчальному процесі відбувається у процесі лекцій-дискусій, тренінгів, обговорення «з відкритими відповідями», бесід із «незавершеними висновками», в аналізі альтернатив, роботі в малих групах, «мозкового штурму», змаганнях, відстоюванні власної позиції, ділових та рольових іграх, рекламі власних проектів тощо. Класифікуючи інтерактивні технології за методами, учені виокремлюють: превентивні інтеракції (тренінг, консультації), імітаційні інтеракції (інсценування, ділові ігри, диспут, «мозковий штурм»), неімітаційні інтеракції (проблемна лекція, конференція, практикум тощо) [2, с. 73].

Наприклад, на семінарі-дискусії у процесі діалогічного спілкування учасників відбувається формування практичного досвіду спільної участі в обговоренні та вирішенні теоретичних і практичних проблем. Студент отримує можливість побудови власної діяльності, що зумовлює високий рівень його інтелектуальної та особистісної активності, включеності у процес пізнання. Діалогічними формами спільної роботи є групові дискусії (обговорення, диспути, дебати, полеміка), конструктивний спільний пошук вирішення проблеми («мозковий штурм», синектика, розробка проектів), тренінг (мікронавчання, психотренінг), рольові ігри (ділові, організаційно-діяльнісні, інноваційні, комунікативні) [6, с. 102]. На таких семінарах доцільно визначити позиції-ролі ведучого дискусії, опонента (рецензента), експерта.

Підготовка майбутніх гувернерів у виші не лише має бути зорієнтована на оволодіння ними комплексом професійно-зорієнтованих дисциплін, а й має на меті максимальну наблизити студентів до їх майбутньої професійної діяльності, змоделювати її у рамках дидактичного процесу. Для цього доцільно використовувати кейс-технології, основне призначення яких – сформува-

ти студентів уміння вирішувати практико-орієнтовані неструктуровані освітні, наукові чи професійні проблеми, а особливість полягає у створенні проблемної ситуації на основі фактів з реального життя чи професійної діяльності. Кейси – події чи ситуації з реального життя і практики конкретних фахівців – передбачають розмаїття рішень й альтернативних шляхів пошуку. Метод аналізу конкретних ситуацій розвиває здатність до аналізу «нерафінованих життєвих та виробничих завдань» (В. Кукушкін). Ситуації поділяють на ситуації-ілюстрації, ситуації-вправи, ситуації-оцінки, ситуації-проблеми. Так, аналіз інцидентів як пошук виходу з конфліктної, проблемної, здебільшого складної (неприємної ситуації) має на меті пошук інформації для прийняття рішення, навчання способів її збору, систематизації, аналізу. Замість детального опису випадку, студенти отримують лише коротке повідомлення про подію і для прийняття відповідного рішення мають зібрати інформацію, проаналізувати умови випадку, визначити сутність проблеми, позначити шляхи вирішення, з'ясувати, що необхідно для пошуку правильного рішення [5, с. 53].

Різновидом цього методу є метод аналізу критичних інцидентів – подій чи випадків, які суттєво вплинули на результати роботи. Наприклад, перше знайомство гувернера з дитиною, відмова дитини виконувати певні режимні моменти, психологічна несумісність з одним із членів родини (бабуся, тато тощо) (навчальні дисципліни «Теорія та історія гувернерства», «Технології роботи соціального гувернера», «Домоведення»). У ЧНУ ім. Ю. Федьковича у процесі підготовки кейса студентами застосовуються інформаційні технології, широка джерельна база (інтернет-ресурси, матеріали ЗМІ), а інформація може бути представлена з використанням мультимедіапрезентації з поєднанням текстової інформації й відео (слайдів), практикується експертна оцінка того чи іншого кейса перед його апробацією у студентській аудиторії.

До активних методів навчання належать імітаційні, які передбачають моделювання майбутньої реальної професійної діяльності. Їх дослідники поділяють на неігрові (аналіз конкретних ситуацій, дослідницькі завдання) та ігрові (ділові, рольові ігри, тренінг, розігрування ролей, ігрове проектування тощо). Навчальні ігри класифікують відповідно до механізму ігрового навчання (імітаційні, проблемні (евристичні), сюжетні, ситуаційні, творчі), до змісту гри (рольові, тобто організаційні, ділові (управлінські, операційні), виробничі, формалізовані

ігри) та відповідно до її характеру, мотивації (розважальні, акторські, індивідуальні, колективні (командні), результативні ігри) [7, с. 36–40]. Серед імітаційних методів ігрова технологія розглядається як самостійна педагогічна технологія, що має дидактичні, розвивальні, виховні цілі, завдання та результати [4, с. 30]. Сутністю імітаційних ігор є процес імітації певних дій, незалежно від мети їх проведення. Переваги використання очевидні, адже збільшується обсяг здобутих знань, умінь та навичок за одиницю навчального часу; відбувається багаторазове «стиснення часу», бо процеси, які в реальному житті тривають дні, тижні або навіть місяці чи роки, в імітаційній моделі відпрацьовуються у рамках визначеного терміну; у процесі ігрової діяльності усі рецептори учасників активно задіяні, виникає специфічний «ігровий інтерес», який забезпечує досягнення навчальної мети. Імітаційна технологія ігрового навчання ґрунтується на методологічних принципах проблемності, особистісної взаємодії, в реалізації якого забезпечується відповідна емоційно-моральна атмосфера й залучення учасників навчального процесу до спільної діяльності з урахуванням позиції кожного суб'єкта навчання; єдності розвитку та самоспілкування на основі рефлексії [7, с.44–45].

Навчально-педагогічна гра будь-якого виду – це практична групова справа з вироблення оптимальних рішень, застосування методів та прийомів у штучно створених умовах, що відтворюють реальну обстановку чи психолого-педагогічну ситуацію у навчально-виховному процесі або в міжособистісних стосунках. Вище перелічені професійно-орієнтовані навчальні дисципліни підготовки гувернерів у ЧНУ ім. Ю. Федьковича містять значний простір для використання імітаційних ігрових технологій, тим більше, що діяльність гувернера значно відрізняється від роботи інших педагогічних працівників (вчителя, вихователя ДНЗ, соціального педагога), має елементи імпровізації, потребує творчого підходу, урахування умов життєдіяльності сім'ї та особливостей вихованця. Саме тому імітаційні та рольові ігри з моделюванням фрагментів професійної діяльності, наприклад, «Взаємодія гувернера з гіперактивною дитиною», «Моделювання основних етапів соціально-реабілітаційної роботи гувернера з родиною, що виховує дитину з особливими потребами», «Педагогічна рада в сім'ї, де виховується дитина з негативними проявами у поведінці (забіяцтво, упертість, брехливість)», «Специфіка роботи гувернера з певним типом родини (національність, ві-

ровизнання, професія батьків, особливості дитяче-батьківських стосунків)» не лише позитивно сприймаються студентами, а й дають їм змоги набути практичних умінь та навичок, апробувати теоретичні знання. Наприклад, навчально-педагогічна гра «Організація гувернером повсякденної життєдіяльності вихованця» (навчальна дисципліна «Домоведення») має на меті вироблення у студентів навичок організації дотримання режимних моментів, виховання у дитини дисциплінованості, організованості, розгляд специфіки цього процесу у дітей різного віку (статі, темпераменту тощо).

Ефективною формою використання інтерактивних технологій у підготовці є тренінгова робота, у процесі якої розвивається так званий «емоційний інтелект», який тлумачиться як здатність диференціювати позитивні і негативні почуття, а також знання про те, як змінити свій емоційний стан із негативного на позитивний. Розрізняють тренінг партнерського спілкування, тренінг сенситивності та тренінг креативності, що націлені на формування та розвиток умінь, навичок і настанов ефективного спілкування і діяльності. У процесі вивчення навчальної дисципліни «Теорія та історія гувернерства», зокрема, використовується тренінг «Психологічні та комунікативні бар'єри в гувернерській діяльності».

Удосконаленню методології відбору змісту, методів, організаційних форм навчання, орієнтованих на розвиток інтелектуального потенціалу студентів, формування умінь самостійно здобувати знання, здійснювати інформаційно-навчальну, експериментально-дослідницьку діяльність, різноманітні види самостійної роботи з оброблення інформації, створення й використання комп'ютерних методик контролю й оцінки рівня знань студентів сприяє запровадження інформаційних технологій у процесі професійної підготовки гувернерів. Інформаційна технологія навчання – це педагогічна система, що використовує спеціальні способи, програмні і технічні засоби (кіно-, аудіо-, відеозасоби, комп'ютери, телекомунікаційні пристрої) для роботи з дидактичним матеріалом. Інформаційна технологія навчання розглядається як використання інформаційних засобів для створення нових можливостей передачі знань (діяльність педагога), сприйняття знань (діяльність студента), оцінки якості навчання й всебічного розвитку особистості у навчально-виховному процесі [6, с. 40–41]. Наприклад, семінарське заняття за технологією пошуку інформації на тему «Гувернерство як історичне та сучасне педагогічне явище» (навчальна дисципліна «Теорія

та історія гувернерства») передбачає опрацювання матеріалів сайтів: <http://www.7ya.ru>; <http://www.babyhelp.kiev.ru>; <http://www.babyzone.org.ua>; <http://www.bonna.ru>; <http://www.governess.ru>; www.matiola.kiev.ua; <http://www.semya.org.ua>; <http://www.skazkatera.kiev.ua>; <http://www.vasha-dobrananya.kh.ua> та ін.

Теоретичне обґрунтування, практична реалізація традиційних та інноваційних технологій у підготовці майбутніх гувернерів у ВНЗ дають змогу визначити педагогічні умови їх ефективного застосування, а саме:

– орієнтиром фахової підготовки (змісту, педагогічних технологій) має бути модель майбутньої професійної діяльності, яка забезпечить формування професійно-особистісних якостей, інтерес до професійної діяльності, усвідомленості власних професійних дій, опори на знання особливостей предмету майбутньої діяльності;

– добираючи інструментарій педагогічних технологій (методи, прийоми, засоби, форми навчальної взаємодії), студента варто розглядати як активного суб'єкта навчання, результатом якого є особистісне оволодіння професійними знаннями, досвідом, уміння його творчо застосовувати у майбутній діяльності;

– створення та функціонування особливого освітньо-виховного середовища, компоненти й складові частини якого є цілісною системою і передбачають наявність організації навчально-виховного процесу на принципах педагогічної взаємодії й співробітництва; оновлення традиційних і упродовження інноваційних педагогічних технологій, свободи вибору способів діяльності студентів, психологічного комфорту тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, вишівська підготовка майбутнього гувернера до професійної діяльності передбачає активну участь студентів у конструюванні індивідуально-сміслової лінії просування у професії,

а завдання науково-педагогічних працівників – не лише описати, а й дати змогу студентам практично апробувати базові положення професії, передати принципи, ціннісні установки, технології педагогічної праці. Поєднання традиційних й інноваційних педагогічних технологій є доцільним, дидактично виправданим та умотивованим, адже їх застосування забезпечує реалізацію, принаймні, трьох важливих завдань професійної підготовки: оптимізацію педагогічного мислення, розвиток педагогічних умінь, моделювання практичної професійної діяльності. Подальшого розроблення потребують питання узгодження змісту й педагогічних технологій підготовки гувернерів у ВНЗ з огляду на специфіку майбутньої професійної діяльності (місця роботи, контингенту дітей тощо).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: [метод. посібник] / С.С. Вітвицька. – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – 316 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / [автор-уклад. Н.П. Наволокова]. – Харків : Основа, 2009. – 176 с.
3. Кобилянська Л.І. Сучасні педагогічні технології підготовки майбутніх гувернерів: [навч.-метод. посіб.] / Л.І. Кобилянська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 248 с.
4. Морева Н.А. Технологии профессионального образования: [учеб. пособие] / Н.А. Морева. – М. : Академия, 2005. – 432 с.
5. Панфилова А.П. Инновационные педагогические технологии. Активное обучение: [учеб. пособие] / А.П. Панфилова. – М. : Академия, 2009. – 192 с.
6. Современные образовательные технологии / под ред. Н.В. Бордовской. – М. : КНОРУС, 2010. – 432 с.
7. Трайнев В.А. Методы игрового обучения и интенсивные учебные процессы (теория, методология, практика) / В.А. Трайнев, Л.Н. Матросова, А.Б. Бузукина. – М. : Прометей, 2003. – 336 с.
8. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: [учеб. пособие] / Д.В. Чернилевский. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.